

UBND HUYỆN GIA LỘC
PHÒNG GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

BẢN MÔ TẢ SÁNG KIẾN

**Một số biện pháp giúp học sinh cảm nhận,
yêu thích tranh dân gian và làm quen với
nghệ thuật khắc gỗ- tranh in trong môn Mỹ
thuật ở trường Tiểu học.**

Bộ môn (lĩnh vực): Mỹ thuật

Cấp học: Tiểu học

Năm học: 2022 – 2023

THÔNG TIN CHUNG VỀ SÁNG KIẾN

1. Tên sáng kiến: Một số biện pháp giúp học sinh cảm nhận, yêu thích tranh dân gian và làm quen với nghệ thuật khắc gỗ- tranh in trong môn Mỹ thuật ở trường Tiểu học.

2. Bộ môn (lĩnh vực) áp dụng sáng kiến: Môn Mỹ thuật

3. Tác giả:

Họ và tên: Nguyễn Hoàng Thu

Nam (nữ): Nữ

Ngày, tháng, năm sinh: 29/04/1984

Trình độ chuyên môn: Thạc sĩ chuyên ngành Lí luận và phương pháp giảng dạy môn Mỹ thuật.

Chức vụ, đơn vị công tác: Giáo viên - Trường tiểu học Hoàng Diệu

Điện thoại: 0912910206

4. Chủ đầu tư tạo ra sáng kiến: Trường Tiểu học Hoàng Diệu, xã Hoàng Diệu, huyện Gia Lộc, tỉnh Hải Dương.

5. Đơn vị áp dụng sáng kiến lần đầu: Trường Tiểu học Hoàng Diệu, xã Hoàng Diệu, huyện Gia Lộc, tỉnh Hải Dương.

6. Các điều kiện cần thiết để áp dụng sáng kiến: Cần sự hỗ trợ từ BGH nhà trường, GV chủ nhiệm, hội PHHS để sáng kiến áp dụng đạt hiệu quả cao.

7. Thời gian áp dụng sáng kiến lần đầu: Từ tháng 05 năm học 2021-2022

8. Tôi cam kết sáng kiến là bản quyền trí tuệ, không sao chép, không vi phạm bản quyền của bất kì ai.

HỌ TÊN TÁC GIẢ

XÁC NHẬN CỦA CƠ QUAN ĐƠN VỊ

(KÍ TÊN)

ÁP DỤNG SÁNG KIẾN

Nguyễn Hoàng Thu

MỤC LỤC

TÓM TẮT NỘI DUNG SÁNG KIẾN

1. Hoàn cảnh nảy sinh sáng kiến.....	
2. Điều kiện, thời gian, đối tượng áp dụng sáng kiến.....	
2.1. Các điều kiện cần thiết để áp dụng sáng kiến.....	
2.1.1. Về nhân lực.....	
2.1.2. Về cơ sở vật chất.....	
2.2. Thời gian áp dụng sáng kiến lần đầu.....	
2.3. Đối tượng nghiên cứu.....	
3. Nội dung sáng kiến.....	
4. Khẳng định giá trị, kết quả đạt được của sáng kiến.....	
5. Đề xuất khuyến nghị để thực hiện áp dụng hoặc mở rộng.....	

MÔ TẢ SÁNG KIẾN

1. Hoàn cảnh nảy sinh sáng kiến.....	
2. Cơ sở thực tiễn.....	
3. Thực trạng của vấn đề.....	
3.1. Thuận lợi	
3.1.1. Quan điểm nhận thức về môn Mỹ thuật.....	
3.1.2. Trang thiết bị dạy học.....	2
3.2 . Khó khăn	2
4. Một số biện pháp giúp học sinh cảm nhận, yêu thích tranh dân gian và làm quen với nghệ thuật khắc gỗ- tranh in trong môn Mỹ thuật ở trường Tiểu học.....	2
4.1. Giúp học sinh hiểu khái quát về tranh dân gian.....	2

4.2. Giúp học sinh cảm nhận đặc trưng nghệ thuật của tranh dân gian từ đó yêu thích tranh dân gian Việt Nam.....	4
4.2.1. Tranh Đông Hồ	4
4.2.2. Tranh Hàng Trống	5
4.3. Giúp học sinh tìm hiểu, làm quen với nghệ thuật khắc gỗ- tranh in trong môn Mĩ thuật ở trường Tiểu học để phát huy sự sáng tạo.....	7
4.4. Vận dụng linh hoạt các phương pháp dạy học tích cực trong dạy học tạo hứng thú cho học sinh	13
5. Kết quả đạt được.....	17
6. Điều kiện để sáng kiến được nhân rộng.....	18
6.1. Về nhân lực	18
6.2. Về trang thiết bị, kỹ thuật.....	18
KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ.....	19
1. Kết luận.....	19
2. Khuyến nghị.....	19
PHỤ LỤC.....	21
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	27

TÓM TẮT NỘI DUNG SÁNG KIẾN

1. Hoàn cảnh nảy sinh sáng kiến

Tranh dân gian Việt Nam, vốn đã được lưu truyền và gìn giữ bao đời nay. Tìm hiểu về tranh dân gian cũng là phương pháp giúp tôi tiếp cận được vốn nghệ thuật nước nhà. Chúng ta thường biết đến phần lớn màu sắc trong đời sống hiện nay được tạo ra bằng kỹ thuật hiện đại, với những gam màu sắc đa dạng và vô cùng phong phú. Song ít ai biết đến dân gian xa xưa đã biết sử dụng những màu sắc được tạo ra từ những nguyên liệu tự nhiên rất gần gũi và thân quen có ngay trong cuộc sống đời thường, những nguyên liệu có sắc như đất, than, vỏ cây, hoa... Vì vậy màu sắc đó rất mộc mạc giản dị và gần gũi với cuộc sống thường ngày. Người giáo viên chỉ khi hiểu được giá trị của màu sắc trong tranh dân gian mới truyền thụ được những kiến thức, hiểu biết của mình tới các em học sinh giúp các em càng yêu thêm và trân quý nền nghệ thuật truyền thống, cũng là để phát huy và bảo tồn làng nghề truyền thống không bị một lần trong thời buổi kinh tế thị trường hiện nay.

Trong giai đoạn hiện nay hoạt động dạy học môn Mỹ thuật đang phát triển mạnh mẽ với nhiều hình thức đa dạng, phong phú. Chúng ta có thể dễ dàng nhận thấy đại bộ phận các em học sinh thích học những môn thể hiện sự sáng tạo nghệ thuật và đặc biệt là môn Mỹ thuật. Chính vì vậy, việc giáo dục nghệ thuật của bộ môn Mỹ thuật trong các nhà trường đang nhận được sự quan tâm đặc biệt của các thầy cô và những người làm công tác giáo dục. Nhằm giúp các em tiếp cận với cái đẹp một cách đa dạng, phong phú, phù hợp với tâm sinh lý, lứa tuổi của học sinh nhằm giúp các em phát triển một cách toàn diện.

Là một giáo viên giảng dạy môn mỹ thuật tại trường, tôi muốn đóng góp một phần nhỏ bé của mình, để giúp các em học sinh yêu thích môn học, say mê tìm tòi, sáng tạo.

Với những lý do chủ quan và khách quan như trên, tôi lựa chọn nghiên cứu: *Một số biện pháp giúp học sinh cảm nhận, yêu thích tranh dân gian và làm quen với nghệ thuật khắc gỗ- tranh in trong môn Mỹ thuật ở trường Tiểu học.*

2. Điều kiện, thời gian, đối tượng áp dụng sáng kiến

2.1. Các điều kiện cần thiết để áp dụng sáng kiến

2.1.1. Về nhân lực

- Muốn giảng dạy tốt môn học trước hết giáo viên phải hiểu được mục đích yêu cầu của môn học từ đó tìm ra cho mình một định hướng giảng dạy đúng đắn.

- Phải hiểu được đặc điểm tâm lý của trẻ, hiểu biết được mức độ cảm nhận của học sinh về thế giới xung quanh thông qua các bài học.

- Luôn tôn trọng gần gũi học sinh.
- Phải có tính kiên trì trong công tác giảng dạy, khéo léo động viên kịp thời đối với các em.
- Sử dụng linh hoạt các phương pháp thích hợp, không áp đặt, đòi hỏi quá cao đối với học sinh để giúp các em yêu thích môn học và học tập tốt hơn.
- Trong tiết học luôn luôn tạo không khí vui vẻ, thoải mái, nhẹ nhàng, thu hút lòng say mê của các em đối với tiết học, môn học.
- Việc quan trọng, yêu cầu của mỗi tiết học là giáo viên phải chuẩn bị đầy đủ đồ dùng trực quan, trực quan phải đẹp, hấp dẫn để học sinh quan sát.
- Thường xuyên trao đổi chuyên môn để tìm ra phương pháp dạy học thích hợp.

2.1.2. Về cơ sở vật chất

- Bổ sung đồ dùng dạy học cho giáo viên Mỹ thuật.

2.2. Thời gian áp dụng sáng kiến lần đầu

- Từ năm học 2022-2023

2.3. Đối tượng nghiên cứu

- Học sinh toàn trường

3. Nội dung sáng kiến

Với sáng kiến này tôi hy vọng được đóng góp một phần nhỏ bé của mình vào việc dạy và học môn Mỹ thuật ở trường Tiểu học đạt kết quả cao. Mặt khác sẽ là cơ sở cho các đồng nghiệp của tôi ở trong huyện, tỉnh vận dụng vào từng bài để nâng cao chất lượng bộ môn Mỹ thuật.

+ Tôi nhận thấy ở sáng kiến này có những điểm mới sau:

- Giúp học sinh hiểu khái quát về tranh dân gian, các dòng tranh dân gian Việt Nam.
- Giúp học sinh cảm nhận đặc trưng nghệ thuật của tranh dân gian.
- Giúp học sinh tìm hiểu làm quen với nghệ thuật khắc gỗ- tranh in trong môn Mỹ thuật ở trường Tiểu học.

+ Để vận dụng một cách hiệu quả nét đẹp của tranh dân gian vào trong giảng dạy mỹ thuật giúp các em cảm nhận được và yêu mến nghệ thuật tranh dân gian... từ đó các em hiểu biết và ham thích vận dụng sáng tạo nghệ thuật khắc

gỗ - tranh in trong sáng tạo các sản phẩm môn học. Trước tiên người giáo viên cần hiểu và nắm chắc mục tiêu của mỗi bài dạy, phân loại từng chủ đề để lựa chọn tranh mô phỏng và vận dụng cho phù hợp. Để từ đó thấy được khả năng áp dụng tranh dân gian vào các bài học cho các em học sinh là rất khả quan. Ví dụ: Trong chương trình Mĩ thuật Đan Mạch ở bậc Tiểu học, có không ít các bài học về thường thức mĩ thuật. Những bài có chủ đề liên quan đến tranh dân gian như: Chủ đề 12- Mĩ thuật 4- Bài tìm hiểu về tranh dân gian, và chủ đề 10- Mĩ thuật 2- Tìm hiểu về tranh dân gian Đông Hồ. Ở những bài này, học sinh có nhiều thời gian để tìm hiểu về tranh dân gian. Và khi Chương trình GDPT 2018 ra đời, tuy không còn sự tách biệt giữa các phân môn khác nhau như ở chương trình cũ, nhưng ta cũng thấy xuất hiện rất nhiều hình ảnh của những bức tranh dân gian trong các bài học của các chủ đề khác nhau. Cụ thể như trong bài: Chủ đề Mĩ thuật trong cuộc sống- Bài: Giờ ra chơi, Mĩ thuật lớp 1, Tranh: *Đấu vật* (tranh dân gian Đông Hồ); Chủ đề Đường đến trường em- Bài: Cổng trường nhận nhịp, Mĩ thuật lớp 2, tranh *Trẻ con chơi rồng rắn* (tranh dân gian Hàng Trống); Chủ đề Mùa Thu quê em- Bài Vui Tết Trung thu, Mĩ thuật lớp 3, *tranh Múa sư tử* (tranh dân gian Hàng Trống). Tất cả những hình ảnh đó được lồng ghép để học sinh cùng được khám phá những đặc trưng của nét, hình, màu trong tranh dân gian.

+ Thông qua việc tìm hiểu về tranh dân gian các em biết thêm về công dụng của một số loại thực vật, các chất liệu làm tranh mới, học hỏi kinh nghiệm từ cha ông xưa, phát huy tính sáng tạo, gọi niềm đam mê của học sinh với môn học Mĩ thuật. Các em biết cảm thụ và vận dụng cách tạo hình các sản phẩm nghệ thuật theo hướng in, khắc trong tranh dân gian, đây không chỉ là một cách giữ gìn và bảo tồn nền nghệ thuật truyền thống, mà còn giúp các em có cách nhìn mới, thích ứng hơn với xu thế nghệ thuật của xã hội hiện đại. Các em sẽ thêm yêu thích nghệ thuật và say mê sáng tạo.

4. Khẳng định giá trị, kết quả đạt được của sáng kiến

Với giải pháp này, tôi đã triển khai và áp dụng dạy với tất cả đối tượng học sinh tiểu học, thực chất nó mang lại kết quả rất lớn. Bởi từ các bức tranh dân gian, các em hiểu sâu, thêm yêu nghệ thuật truyền thống gần gũi mà giản dị. Những sản phẩm có được sau mỗi bài học cùng với những cách tư duy, cách tạo hình mới mà các em có được sẽ là tiền đề giúp các em vững bước trên con đường phát triển nghệ thuật sau này.

5. Đề xuất khuyến nghị để thực hiện áp dụng hoặc mở rộng

Để cho việc dạy và học môn Mĩ thuật được tốt hơn, tôi mong các cấp lãnh đạo quan tâm hơn nữa đến việc giảng dạy bộ môn này, và tôi có một số khuyến nghị sau :

- Nhà trường cần có phòng học chức năng đầy đủ về cơ sở vật chất.
- Phòng GD và Sở GD tăng cường tổ chức bồi dưỡng cho giáo viên Mĩ thuật thông qua tổ chức các chuyên đề, hội thi...
- Bộ GD&ĐT cần có một số đồ dùng dạy phân môn Mĩ thuật cụ thể hơn, nhiều hơn.
- Phụ huynh cần quan tâm đến con em mình nhiều hơn nữa, sát thực hơn đối với việc học Mĩ thuật của các em, cụ thể là đồ dùng học tập.
- Phát triển mô hình Câu lạc bộ để các em có nhiều thời gian và không gian tự do sáng tạo.
- Giáo viên phải có lòng nhiệt tình, tâm huyết với chuyên môn. Phải thường xuyên sưu tầm, học hỏi kinh nghiệm cũng như mạnh dạn áp dụng những phương pháp mới.

MÔ TẢ SÁNG KIẾN

1. Hoàn cảnh nảy sinh sáng kiến

Những năm qua, giáo dục thẩm mỹ đã trở thành môn học trong chương trình giáo dục phổ thông, là một môn học độc lập, môn Mỹ thuật có mục tiêu chương trình sách giáo khoa, sách hướng dẫn, thiết bị riêng cho dạy và học, giáo viên được đào tạo bài bản, kết quả học tập của học sinh được theo dõi và kiểm tra, đánh giá một cách nghiêm túc. Bộ môn Mỹ thuật là một trong những môn học đặc trưng, không nhằm đào tạo họa sĩ tương lai hay tạo ra những người chuyên làm về công tác mỹ thuật mà nhằm trang bị cho học sinh những kiến thức cơ bản của cái đẹp để các em cảm thụ, yêu quý cái đẹp, biết chất lọc và tìm thấy được những cái đẹp đã và đang hiện diện trong cuộc sống hàng ngày. Hỗ trợ các em ở các môn học khác giúp các em phát triển toàn diện. Trong xã hội phát triển nhu cầu thẩm mỹ ngày càng cao, do vậy việc đào tạo con người biết nhận thức, cảm thụ cái đẹp ngày càng quan trọng.

2. Cơ sở thực tiễn

Cũng từ thực tế giảng dạy môn Mỹ thuật tôi thấy: Các em rất yêu thích Mỹ thuật, vì qua đó các em được tiếp xúc, làm quen, được trải nghiệm, khám phá và hơn hết là được bộc lộ bản thân qua từng nét vẽ, qua từng mảng màu... Nhờ đó khơi gợi nhiều ý tưởng sáng tạo, giúp các em thêm phát triển kỹ năng sáng tạo, thêm yêu thích bộ môn Mỹ thuật. Các em được vẽ những gì mình mơ ước, mình yêu thích, biết vận dụng bài học vào thực tế như: trang trí những vật dùng cá nhân: sách, vở và cả góc học tập của mình,... Song bên cạnh việc giảng dạy cho học sinh tiếp thu tốt những kiến thức cơ bản đó thì tôi thấy còn gặp nhiều hạn chế như: nhận thức của phụ huynh ảnh hưởng đến tâm lý của một bộ phận nhỏ các em học sinh chưa coi trọng môn học, còn cho rằng đó là môn phụ, cho nên đồ dùng học sinh còn thiếu thốn, ít đầu tư. Dẫn đến sản phẩm học tập chưa hiệu quả. Mặt khác điều kiện vật chất nhà trường cũng không đảm bảo. Các em học sinh ở nông thôn nên việc tiếp xúc, mở rộng vốn hiểu biết về Mỹ thuật cũng hạn chế. Thời lượng môn học ít (35 tiết/ 35 tuần) nên việc mở rộng kiến thức Mỹ thuật để giúp học sinh thấy hết cái hay, cái đẹp của môn học cũng bị hạn chế rất nhiều.

3. Thực trạng của vấn đề

3.1. Thuận lợi

3.1.1. Quan điểm nhận thức về môn Mỹ thuật

- Môn Mỹ thuật là môn học nghệ thuật, thu hút rất nhiều học sinh.

- Cho đến nay các trường đã có giáo viên dạy Mĩ thuật, phong trào học Mĩ thuật ngày càng sôi nổi, hầu hết các em học sinh hào hứng với môn học và môn học đã được quan tâm. Qua đó các em thấy rằng Mĩ thuật là môn học bổ ích, lý thú và tươi vui, có tính giáo dục đạo đức, thẩm mĩ cao và còn hỗ trợ tích cực cho các môn học khác. Vì thế các em đón nhận tiết học một cách nhiệt tình và hào hứng.

3.1.2. Trang thiết bị dạy học

- Để giảng dạy môn mĩ thuật trong chương trình đào tạo được thành công, điều này phụ thuộc rất nhiều vào các yếu tố như: tài liệu, phương tiện, đồ dùng trực quan,...

3.2 . Khó khăn

- Bên cạnh những thuận lợi như trên thì dạy và học môn Mĩ thuật vẫn còn gặp phải một số khó khăn như:

+ Hầu hết các em học sinh chưa dành nhiều thời gian cho môn Mĩ thuật, vì phải dành nhiều thời gian cho các môn học khác; việc chuẩn bị đồ dùng ở nhà của các em chưa được đầy đủ nên việc dạy và học còn hạn chế.

+ Do quan niệm của một số bậc phụ huynh, thiếu sự quan tâm tới việc học tập của học sinh, còn chưa coi trọng môn học Mĩ thuật .

+ Ngoài ra điều kiện nhà trường còn thiếu thốn như: chưa đầu tư nhiều về phòng học chức năng, vật mẫu cho giáo viên và học sinh, phương tiện, đồ dùng trực quan...

+ Các em ít có điều kiện để chiêm ngưỡng và cảm nhận nghệ thuật nói chung, mĩ thuật nói riêng. Chính vì thế sản phẩm mĩ thuật của các em thường sơ sài, ít có sự sáng tạo, đổi mới. Thường là bắt trước những hình ảnh quan sát được trong sách

4. Một số biện pháp giúp học sinh cảm nhận, yêu thích tranh dân gian và làm quen với nghệ thuật khắc gỗ- tranh in trong môn Mĩ thuật ở trường Tiểu học

4.1. Giúp học sinh hiểu khái quát về tranh dân gian

Tranh dân gian là những tác phẩm được sáng tác để phục vụ đời sống văn hóa tinh thần của nhân dân được lưu truyền qua từng thế hệ. Đó là những tác phẩm nghệ thuật bình dân được tạo nên bởi những người nghệ sĩ chỉ quen thuộc với những công việc đồng áng mỗi ngày. Tuy nhiên những tác phẩm của họ lại

đầy những tính sáng tạo độc đáo miêu tả về cuộc sống hàng ngày và những cảm nhận về thế giới xung quanh. Nghệ thuật tranh dân gian Việt Nam với bề dày lịch sử phát triển đã trở thành một phần không thể thiếu với người yêu thích hội họa nước nhà.

Ở chủ đề 12- Mỹ thuật 4- Bài tìm hiểu về tranh dân gian, và chủ đề 10- Mỹ thuật 2- Tìm hiểu về tranh dân gian Đông Hồ là hai bài học sinh có nhiều thời gian để tìm hiểu và làm quen với tranh dân gian.

Tranh dân gian gồm hai loại, tranh Tết và tranh thờ. Tranh dân gian có nguồn gốc từ rất xa xưa được giữ gìn, bảo tồn và phát triển qua các giai đoạn lịch sử của đất nước. Dân tộc ta, với tín ngưỡng thờ cúng tổ tiên và nhân hoá các hiện tượng thiên nhiên thành các vị thần nên cùng với tranh Tết, tranh thờ cũng có rất sớm. Cả hai đã trở thành nhu cầu của nếp sống văn hoá, là thành tố của mỹ thuật cổ truyền và hợp thành văn hoá truyền thống. Tranh dân gian không những là tài sản riêng của các làng tranh mà còn là tài sản chung của cả dân tộc. Trong đó:

+ Tranh thờ phản ánh sinh động và đáp ứng những nhu cầu về đời sống tâm linh của các cộng đồng người thông qua các sinh hoạt thường nhật, như lễ tang, lễ cúng chay, lễ cấp sắc, phong sắc... theo nghi lễ truyền thống.

+ Tranh Tết thể hiện tình cảm và ước mong của nhân dân và được phát hành trong các dịp Tết Nguyên đán hàng năm. Những chủ đề cơ bản của các loại tranh Tết là cầu chúc cho con người được thành đạt trong phấn đấu học hành, thi cử, buôn bán, gia đình được hạnh phúc, phồn vinh, quốc gia được thái bình, thịnh trị. Đồng thời, người ta đã không quên bày tỏ công ơn đối với tổ tiên, các bậc vĩ nhân – các vị anh hùng dân tộc... Từ nhiều đời nay, nhân dân Việt Nam đã có tập quán mua tranh và chơi tranh trong dịp Tết như một nét sinh hoạt văn hoá đặc biệt: hy vọng vào điều tốt lành sẽ tới với mọi người, mọi nhà trong một năm mới.

Dọc theo dải đất hình chữ S có rất nhiều các dòng tranh dân gian được hình thành và được gọi tên theo địa danh hành chính, như: Đông Hồ (Bắc Ninh), Hàng Trống (Hà Nội), Kim Hoàng (Hà Tây cũ), Nam Hoành (Nghệ An.), Sinh (Huế)... Về cơ bản, tranh được in từ các bản khắc gỗ, nhưng mỗi nơi lại có những kỹ thuật riêng tạo nên đặc trưng của mỗi trung tâm, mỗi làng nghề nghệ thuật dân gian đặc biệt này.

4.2. Giúp học sinh cảm nhận đặc trưng nghệ thuật của tranh dân gian từ đó yêu thích tranh dân gian Việt Nam

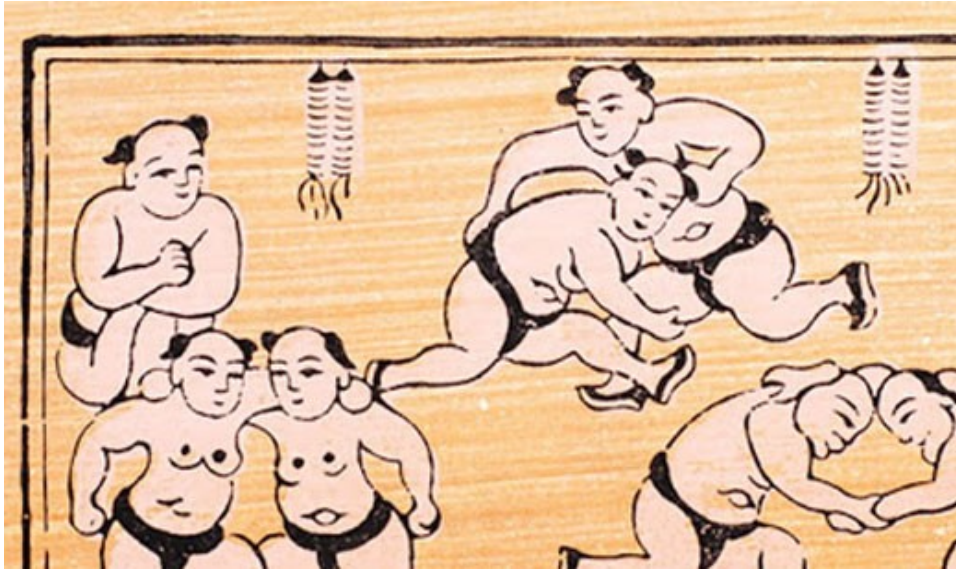
- Như đã nói ở trên, trong chương trình Mỹ thuật Đan Mạch ở bậc Tiểu học, có không ít các bài học về thường thức mỹ thuật. Những bài có chủ đề liên quan đến tranh dân gian như: Chủ đề 12- Mỹ thuật 4- Bài tìm hiểu về tranh dân gian, và chủ đề 10- Mỹ thuật 2- Tìm hiểu về tranh dân gian Đông Hồ. Và khi Chương trình GDPT 2018 ra đời, tuy không còn sự tách biệt giữa các phân môn khác nhau như ở chương trình cũ, nhưng ta cũng thấy xuất hiện rất nhiều hình ảnh của những bức tranh dân gian trong các bài học của các chủ đề khác nhau. Cụ thể như trong bài: Chủ đề Mỹ thuật trong cuộc sống- Bài: Giờ ra chơi, Mỹ thuật lớp 1, Tranh: *Đấu vật* (tranh dân gian đông Hồ); Chủ đề Đường đến trường em- Bài: Cổng trường nhện nhện, Mỹ thuật lớp 2, tranh *Trẻ con chơi rồng rắn* (tranh dân gian Hàng Trống); Chủ đề Mùa Thu quê em- Bài Vui Tết Trung thu, Mỹ thuật lớp 3, tranh *Múa sư tử* (tranh dân gian Hàng Trống). Tất cả những hình ảnh đó được lồng ghép để học sinh cùng được khám phá những đặc trưng của nét, hình, màu trong tranh dân gian.

- Với những chủ đề này, giáo viên sẽ giới thiệu khái quát về làng tranh dân gian khác nhau ở Việt Nam thông qua trình chiếu những video cho học sinh quan sát, kết hợp với vật liệu làm tranh thật (ván khắc, giấy điệp, dụng cụ đục...). Để học sinh biết và hiểu được nguồn gốc, đặc điểm của tranh dân gian.

- Đối với mỗi dòng tranh khác nhau, giáo viên cần nhấn mạnh sự khác biệt trong quá trình in ấn, trong màu sắc và nội dung thể hiện tranh. Ví dụ như:

4.2.1. Tranh Đông Hồ

Về đặc điểm in ấn: Tranh Đông Hồ in màu trước, in nét sau. Tranh được in hoàn toàn bằng tay với các bản màu, mỗi màu dùng một bản, tờ tranh có bao nhiêu màu thì có bấy nhiêu ván in. Ván gỗ của tranh khắc bằng mũi đục gọi là “vẽ”, nét khắc/đục đậm nét, đứng cạnh và to đậm. In màu xong mới in nét viền quanh, làm ổn định hình trên tranh. Tranh in trên giấy dó dai bền, trên mặt phủ một lớp điệp tạo cho tờ giấy cứng xốp. Thường thì người ta nghiền nát vỏ con điệp, một loài sò vỏ mỏng ở biển, trộn với hồ (hồ được nấu từ bột gạo tẻ hoặc gạo nếp, có khi nấu bằng bột sắn) rồi dùng chổi lá thông quét lên mặt giấy dó. Chổi lá thông tạo nên những vạch chạy theo đường quét, với bột vỏ điệp tự nhiên cho màu trắng lấp lánh dưới ánh sáng. Chính vì vậy, giấy in tranh Đông Hồ thường gọi là giấy điệp.

Tranh: Đấu vật- Tranh dân gian Đông Hồ- Bài: Giờ ra chơi, Mĩ thuật lớp 1.

Màu sắc: Màu sắc sử dụng trong tranh thường là màu tự nhiên từ cây cỏ, như: màu đen từ than xoan hay than đốt từ lá tre khô; màu xanh từ gỉ đồng hay lá chàm; màu vàng lấy từ hoa hòe hay quả dành dành; màu đỏ tươi lấy từ bột sỏi son tán nhỏ hay đỏ vàng từ chất cây gỗ vang trên rừng; còn màu trắng lấy vỏ trai điệp ở biển nghiền mịn... Khi in tranh, các màu pha trộn với hồ nếp, quấy kỹ thành chất đặc quánh, gọi là “thuốc cái”.

Về nội dung tranh: Bao gồm năm thể loại, đó là: tranh thờ, tranh lịch sử, tranh truyện, tranh chúc tụng, tranh sinh hoạt. Trong đó phổ biến nhất vẫn là tranh chúc tụng.

4.2.2. Tranh Hàng Trống

Cách in ấn và vẽ: Khác với tranh Đông Hồ, tranh Hàng Trống sử dụng kỹ thuật nửa in, nửa vẽ, nghĩa là tranh chỉ in ván nét lấy hình, còn màu là thuốc nước, tô bằng bút lông mềm, rộng bản, theo kỹ thuật “vòn màu” nên luôn luôn tạo được những chuyển sắc đậm, nhạt tinh tế. Nhờ vậy, màu sắc rất uyển chuyển, đáp ứng đòi hỏi của khách mua tranh nơi kẻ chợ. Ván khắc gỗ được làm bằng gỗ lồng mực hoặc gỗ thị.

Màu sắc và cách tạo màu: Tranh dùng chủ yếu là các gam màu: lam, lục, đỏ, da cam... Tỷ lệ tạo không theo công thức chuẩn mực nào mà chỉ để cho thuận mắt và ưa nhìn. Màu đen của tranh được làm từ tro rom nếp hay tro lá tre được ủ kĩ; màu vàng từ hoa hòe; màu chàm của các nguyên liệu từ núi rừng; màu son từ sỏi đồi tán nhuyễn... Những màu sắc ấy được pha với dung dịch hồ nếp cổ truyền, tạo cho tranh một vẻ óng ả và trong trẻo mà các màu hiện đại không thể nào có được.

Tranh: Trẻ con chơi rồng rắn- Tranh dân gian Hàng Trống

- Bài: Cổng trường nhận nhíp, Mĩ thuật lớp 2

Tranh: Múa sư tử- Tranh dân gian Hàng Trống

- Bài Vui Tết Trung thu, Mĩ thuật lớp 3

Về đề tài và nội dung tranh: Đề tài rất phong phú, phân thành hai loại là tranh thờ và tranh Tết. Nhưng nổi bật nhất vẫn là tranh thờ, có ảnh hưởng Đạo giáo và Phật giáo, với hình tượng tương đối bình dị, gần gũi với con người, mà

thể hiện lại khá công phu, không bao giờ thiếu sắc thái uy vệ, sùng kính, như các tranh: Thánh Mẫu, Ông Hoàng, Bà Cô...

- Gắn với mỗi chủ đề bài học giáo viên có thể giải nghĩa sâu hơn ở các bức tranh để học sinh dễ hiểu hơn.

- Để HS có thể ghi nhớ lâu hơn, giáo viên sẽ chuẩn bị sẵn bản khắc, giấy điệp, mực in để học sinh được quan sát tận mắt (có thể thay thế màu truyền thống bằng màu công nghiệp.) Sau đó phân nhóm để các em có thể tự tay thực hành in tranh.

Cũng từ khi các em được nhìn thấy công việc của những người nghệ nhân xưa, được thấy cách làm các sản phẩm tranh. Các em thêm hiểu sự vất vả và cần mẫn, sự say mê và tỉ mỉ trong từng công đoạn để tạo ra được những bức tranh Đông Hồ như các em thấy. Từ đó các em cũng say mê, yêu thích và không ít em có ước muốn được một lần tự tay mình tạo ra những sản phẩm như thế.

4.3. Giúp học sinh tìm hiểu, làm quen với nghệ thuật khắc gỗ- tranh in trong môn Mỹ thuật ở trường Tiểu học để phát huy sự sáng tạo

Nét độc đáo, mới lạ trong tranh dân gian đối với trẻ em đó là cách tạo hình không hoàn toàn bằng dùng bút vẽ mà là dùng các vật dụng như dao, đục để trạm các nét trên gỗ sau đó in ra giấy. Trong các tiết học tìm hiểu về tranh dân gian như ở chủ đề 12- Mỹ thuật 4. Ngoài việc được quan sát, tìm hiểu sâu hơn về tranh dân gian, học sinh còn được thử nghiệm làm tranh dân gian thông qua thực hành khắc theo mẫu sẵn và in tranh.

Các sản phẩm khắc và in tranh của các bạn học sinh lớp 4.

Hay trong chương trình GDPT 2018, sách Mỹ thuật lớp 1, bộ sách Vì sự bình đẳng trong giáo dục, có bài: Những chiếc lá kì diệu. Học sinh bắt đầu được làm quen với việc tạo tranh bằng cách in chà xát thông qua việc sử dụng các loại lá cây sưu tầm được, dùng tay thực hành kỹ thuật đặt giấy đề lên trên mặt có gân của lá và in chà màu lên phía trên. Đây là một hoạt động hết sức thú vị và mới lạ đối với các em, đem lại cho các em niềm hứng thú, say mê trải nghiệm với cách vẽ mới.

Một số hình ảnh hoạt động và sản phẩm in lá của các bạn học sinh lớp 1.

Với cách in này, học sinh có thể phát triển sáng tạo ở nhiều dạng bài học khác nhau như bài: Bình hoa muôn sắc- Mĩ thuật 1. Giáo viên sẽ gợi ý các em sử dụng lá cây thật để in lá và hoa có thể dùng các loại củ, quả hay các vật liệu khác nhau như bông tai, xốp nỏ, đĩa... để tạo hoa. Đem lại các sản phẩm vô cùng sáng tạo.

Một số hình ảnh sản phẩm in hoa của các bạn học sinh lớp 1.

Trong cuốn Mĩ thuật lớp 2, bộ sách Chân trời sáng tạo có bài: Chú chim nhỏ. Học sinh một lần nữa lại được tiếp xúc với cách in chà xát. Học sinh sẽ thực hành dùng lá cây in chà xát và lồng ghép các mảnh hình để tạo thành những chú chim nhỏ đáng yêu. Với cách làm này các em sẽ phát triển tư duy sáng tạo rất nhiều. Bên cạnh việc sử dụng lá cây để tạo hình chim, giáo viên có thể hướng dẫn học sinh sử dụng các loại lá có hình dạng khác nhau, sưu tầm các cành cỏ khô có hình dáng đẹp, ... để các em có thể dùng để in tạo thành khu vườn, khu

rừng... với các hình dạng vô cùng phong phú. Học sinh càng thêm hứng thú với cách tạo hình mới mẻ này. Các em say mê nghiên cứu, tìm tòi những loại cỏ cây hoa lá khác nhau để áp dụng vào bài vẽ của mình phong phú và sinh động hơn. Dưới đây là một số hình ảnh, hoạt động của các em.

Những hình ảnh của chủ đề Chú chim nhỏ, lớp 2.

Sang đến cuốn Mĩ thuật lớp 3, bộ sách Chân trời sáng tạo- bản 1 có bài: Những sinh vật nhỏ trong vườn, đây thực sự là một sân chơi trải nghiệm đối với các em. Các em say mê sáng tạo theo cách riêng của mình. Hết sử dụng các vật liệu có sẵn, vật liệu sưu tầm được, ... và đến cả những ngón tay nhỏ xinh xinh cũng được tận dụng một cách triệt để để tạo nên những sinh vật nhỏ ngộ nghĩnh đáng yêu. Giáo viên chỉ là người định hướng, gợi ý, hướng dẫn các em nhưng khi nhìn vào những sản phẩm các em làm ra mới thấy được sự sáng tạo của các em thật phong phú vô cùng mà không khỏi ngỡ ngàng.

Những sinh vật nhỏ trong vườn của các bạn học sinh lớp 3.

Điều tuyệt vời nữa là trong buổi trải nghiệm cùng toàn trường hôm 25/2 vừa qua. Tại Phù Đồng Green park các em học sinh cũng được làm quen với mô hình và các vật liệu làm tranh của dòng tranh Đông Hồ, được thực hành in tranh dân gian Đông Hồ, đem lại những hiểu biết cơ bản và thứ cảm xúc tuyệt vời cho các em. Kết thúc buổi trải nghiệm, các em vô cùng hào hứng, phấn khởi với những sản phẩm tranh Đông Hồ do chính bàn tay mình tạo ra.

*Các bạn học sinh lớp 4B với trải nghiệm in tranh Đông Hồ
tại Phù Đồng Green park.*

4.4. Vận dụng linh hoạt các phương pháp dạy học tích cực trong dạy học tạo hứng thú cho học sinh

Đối với từng bài học cụ thể, giáo viên luôn tìm tòi và áp dụng các phương pháp dạy học tích cực để học sinh nắm rõ và phát huy tính tích cực cả về lý thuyết và thực hành. Cụ thể đối với Chủ đề 12- Mĩ thuật 4- Bài tìm hiểu về tranh dân gian, tôi đã sử dụng các phương pháp dạy học tích cực sau:

+ Phương pháp dạy học trò chơi

Phương pháp dạy học trò chơi là phương pháp tổ chức cho học sinh tìm hiểu một vấn đề, thực hiện một nhiệm vụ học tập hay thể hiện những hành động, những thái độ, những việc làm thông qua trò chơi học tập nào đó.

Đối với chủ đề này giáo viên sẽ lựa chọn trò chơi phù hợp, gắn liền với kiến thức bài học và thường sử dụng trong hoạt động khởi động. Ví dụ thay vì việc yêu cầu học sinh trả lời các câu hỏi lý thuyết một cách khô khan, giáo viên tổ chức cho học sinh chơi trò chơi “Nhìn hoạt động, hát nhạc”

Luật chơi: Giáo viên mời lần lượt từng tổ lên tham gia chơi. Các tổ còn lại sẽ có nhiệm vụ hát bài hát phù hợp cho trò chơi. Giáo viên sẽ nêu hoạt động cần làm cho đội chơi như hoạt động ở các trò chơi: “Rồng rắn lên mây”, “Chỉ chi chành chành”, “Lộn cầu vòng”. Đội chơi sẽ có nhiệm vụ thực hiện các hoạt

động phù hợp với tên trò chơi để các bạn dưới lớp đoán là trò chơi gì và hát bài hát phù hợp.

Giáo viên đánh giá hoạt động của cả lớp, khen ngợi đội nào biểu diễn trò chơi đẹp nhất, đội nào tìm ra bài hát nhanh nhất. Chốt lại nội dung và dẫn dắt vào bài học.

Ở hoạt động Hướng dẫn xem tranh. Giáo viên có thể chuyển hoạt động bằng câu khích lệ học sinh: “Cô thấy từ đầu tiết học, cả lớp học rất tốt, cô có phần thưởng cho cả lớp là một trò chơi, các em có muốn chơi không nào?”, thay vì giao nhiệm vụ quan sát tranh một cách khô cứng. Giáo viên giới thiệu: “Trò chơi của cô mang tên: Ai tinh mắt hơn”.

Luật chơi: Các bạn sẽ quan sát nhanh hình ảnh hai bức tranh cá chép và trả lời các câu hỏi: - Tranh có những hình ảnh nào? - Hình ảnh cá chép ở hai bức tranh được thể hiện như thế nào? – Hai bức tranh có đặc điểm gì giống và khác nhau?

Như vậy khi tham gia trò chơi giúp học sinh hứng thú trong việc học tập. Ngoài việc lĩnh hội được tri thức một cách không gò bó, học sinh còn được rèn luyện năng lực hoạt động hợp tác, năng lực ngôn ngữ...

+ Phương pháp dạy học thông qua tổ chức hoạt động cho học sinh

Ở phương pháp này, giáo viên là người dẫn dắt, tổ chức cho học sinh tự khám phá những cái mình chưa biết thông qua hoạt động học tập như: hoạt động cá nhân, hoạt động cặp đôi hoặc hoạt động theo nhóm.

Ví dụ trong hoạt động Hướng dẫn tìm hiểu sơ lược về tranh dân gian

- Hình thức hoạt động: Hoạt động theo nhóm (Giáo viên chia lớp thành 6 nhóm như ở các bài học trước.)
- *Chuyển giao nhiệm vụ học tập*: Giáo viên chiếu video giới thiệu về các dòng tranh dân gian và đưa ra một số câu hỏi, yêu cầu học sinh thảo luận và ghi kết quả ra giấy trong 3 phút.
- *Thực hiện nhiệm vụ học tập*: Trong khi học sinh thảo luận, giáo viên quan sát các nhóm, phát hiện kịp thời những nhóm gặp khó khăn và có biện pháp hỗ trợ phù hợp.
- *Báo cáo kết quả*: Hết thời gian 3 phút, Giáo viên yêu cầu các nhóm giao cao sản phẩm của nhóm mình và gọi 1 học sinh đại diện của 1 nhóm đọc to.

- *Đánh giá kết quả thực hiện nhiệm vụ:* Giáo viên đánh giá thái độ hợp tác, nhận xét kết quả học tập và xác nhận kiến thức.

Việc tham gia các hoạt động học tập giúp học sinh tự tìm tòi, tự khám phá kiến thức. Ngoài ra các em còn được rèn luyện, phát triển năng lực hợp tác, năng lực phân tích, và các phẩm chất tích cực, chủ động...

+ Phương pháp dạy học gợi mở- vấn đáp

Đây là phương pháp được vận dụng thường xuyên trong các tiết học, vấn đáp là quá trình tương tác giữa giáo viên và học sinh được thực hiện qua hệ thống các câu hỏi và câu trả lời.

Trong hoạt động Hướng dẫn thực hành: Giáo viên yêu cầu học sinh quan sát các bài vẽ mô phỏng tranh dân gian trong hình 12.6- sgk. Yêu cầu học sinh hệ thống lại cách vẽ tranh dân gian thông qua việc trả lời các câu hỏi:

- Đề vẽ lại tranh dân gian chúng ta nên vẽ hình ảnh nào trước?
- Bước tiếp theo chúng ta nên vẽ gì?
- Đề hoàn thiện tranh, chúng ta làm gì? Nên sử dụng bao nhiêu màu cho phù hợp?

Giáo viên không trực tiếp đưa ra kiến thức hoàn chỉnh mà hướng dẫn học sinh tư duy từng bước để các em tự tìm ra kiến thức mới. Giáo viên vừa lồng ghép phương pháp thị phạm trong quá trình vấn đáp với học sinh để học sinh thêm khắc sâu kiến thức. Thông qua hoạt động này, học sinh không những lĩnh hội tri thức mà còn được thể hiện, phát triển phẩm chất, năng lực của bản thân.

Tóm lại, có rất nhiều phương hướng đổi mới phương pháp dạy học với những cách tiếp cận khác nhau, trên đây chỉ là một số phương pháp mà cá nhân tôi đã sử dụng trong bài học. Tôi nhận thấy sau khi thực hiện đổi mới phương pháp dạy học, chất lượng học tập của học sinh có sự chuyển biến rõ rệt do học sinh được chủ động tiếp thu kiến thức, được thực hành nhiều hơn. Học sinh có kỹ năng chia sẻ, cùng cộng tác thực hiện việc tìm hiểu kiến thức mới trong mỗi bài học, các em được rèn luyện phát triển tư duy sáng tạo, tự tin mạnh dạn nói trước đông người, phát triển ngôn ngữ cũng như kỹ năng giao tiếp. Học sinh được làm quen với việc bày tỏ quan điểm, tranh luận để tìm ra cái đúng. Rèn luyện tính thẳng thắn, cách làm việc tập trung cao độ, được tự mình đánh giá mình và đánh giá bạn.

Tất cả những điều trên đã và đang đem lại nguồn động lực rất lớn để những giáo viên như chúng tôi ngày một cố gắng hơn, nỗ lực tìm tòi khám phá để cùng các em học sinh tạo nên các tiết học thực sự hiệu quả, để môn Mỹ thuật luôn là môn học yêu thích nhất của các em.

5. Kết quả đạt được

Qua thời gian giảng dạy được áp dụng linh hoạt các phương pháp dạy học tích cực, vận dụng và học tập cái hay cái đẹp trong tranh dân gian một năm học, bản thân tôi nhận thấy kết quả đạt được một cách rất tích cực với tỷ lệ học sinh yêu thích môn học Mĩ thuật đạt những yêu cầu cụ thể là rất khả quan, tranh vẽ của các em thêm nhiều cảm xúc, các hình ảnh có tính tư duy trừu tượng cao, kỹ thuật vẽ của các em được nâng lên rất nhiều. Điều đó chứng tỏ kết quả đạt được qua trải nghiệm hoàn toàn có sức thuyết phục. Những con số biểu hiện trong bảng thống kê dưới đây đã nói rất rõ điều đó:

[illegible]

Với kết quả như trên, tôi thấy việc dạy học Mĩ thuật muốn có kết quả giảng dạy cao thì người thầy phải không ngừng tìm tòi và đổi mới phương pháp dạy học, biết kết hợp nhiều phương pháp khác để tiết học sinh động lôi cuốn học sinh tham gia hơn. Với kết quả này, mỗi chúng ta cũng không lấy đó làm bằng lòng để rồi dừng ở đó. Theo tôi đã là giáo viên thì việc học hỏi, tìm tòi và sáng tạo trong cách dạy là một nhiệm vụ mỗi ngày của người thầy, hoạt động đó phải được diễn ra thường xuyên có như vậy mới đáp ứng được yêu cầu ngày càng cao đối với tri thức, và đặc biệt có thể tạo điều kiện cho học sinh vững vàng để bước vào chương trình Mĩ thuật ở bậc Trung học cơ sở.

Vì vậy tôi sẽ áp dụng những biện pháp này vào trong việc giảng dạy của mình và tìm tòi thêm các phong cách mới, thật nhiều hướng mới phù hợp với học sinh của mình để các em vững tin thể hiện bản thân, để chất lượng dạy và học môn Mĩ thuật của trường học nơi tôi công tác được tốt hơn. Tôi mạnh dạn đưa ra những biện pháp này cho các bạn đồng nghiệp trong huyện tham khảo và góp ý để cùng nâng cao chất lượng dạy và học môn Mĩ thuật ở Tiểu học.

6. Điều kiện để sáng kiến được nhân rộng

6.1. Về nhân lực

- Giáo viên phải thường xuyên học tập, nâng cao trình độ, đảm bảo vững chắc về mặt kiến thức và sự linh hoạt, mềm dẻo trong vận dụng lựa chọn phương pháp truyền đạt.
- Học sinh có đầy đủ sách vở, dụng cụ học tập, luôn nghiêm túc, tự giác trong học tập.

6.2. Về trang thiết bị, kỹ thuật

- Giáo viên phải luôn sưu tầm đồ dùng và tự làm đồ dùng để tạo kênh hình phong phú giúp học sinh gợi mở tốt hơn
- Nhà trường cung cấp đầy đủ đồ dùng và trang thiết bị dạy - học. Phòng học đầy đủ phương tiện để phục vụ tốt cho giảng dạy.

KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ

1. Kết luận

Qua thực tế giảng dạy tại trường Tiểu học trong những năm qua tôi luôn xác định được mục tiêu trong nhà trường, đồng thời cũng hiểu sâu sắc được vai trò của môn Mỹ thuật trong việc giáo dục học sinh. Có nhiều cách để giúp các em đam mê học vẽ và vẽ có hiệu quả. Tôi thấy việc nắm vững phương pháp và cách tổ chức cơ bản về môn Mỹ thuật cũng như việc vận dụng các giải pháp dạy học phù hợp của môn Mỹ thuật sẽ có tác dụng và ý nghĩa rất quan trọng trong hoạt động dạy và học.

Trong bối cảnh giáo dục thời kỳ mới việc giáo dục mỹ thuật rất cần đưa nhiều những tác phẩm nghệ thuật dân gian vào nhà trường. Bởi bên cạnh việc học các dạng bài trong chương trình học thì việc tiếp cận sâu hơn với văn hóa truyền thống sẽ giúp các em hiểu sâu hơn và từ đó giúp quảng bá hình ảnh quê hương đất nước và di sản mỹ thuật truyền thống. Các em sẽ thêm yêu, thêm quý và tự hào về nền văn hóa của dân tộc. Học sinh sẽ được tiếp cận, học hỏi những phong cách nghệ thuật phong phú đặc sắc từ các nghệ nhân dân gian từ đó sẽ bồi đắp dần cho các em kiến thức, tình yêu và cái nhìn mới về môn Mỹ thuật.

Trên đây, tôi đã trình bày: “ *Một số biện pháp giúp học sinh cảm nhận, yêu thích tranh dân gian và làm quen với nghệ thuật khắc gỗ- tranh in trong môn Mỹ thuật ở trường Tiểu học*”. Với biện pháp này, tôi đã triển khai và áp dụng dạy với tất cả đối tượng học sinh, thực chất nó mang lại kết quả rất cao. Bởi từ các biện pháp này giáo viên sẽ giúp các em mở rộng kiến thức mỹ thuật, thêm am hiểu và yêu thích sáng tạo, giúp cho các em ngày càng yêu quý môn học hơn, phát triển năng khiếu nghệ thuật tốt hơn. Tôi mạnh dạn thực hiện giảng dạy trong những năm học tới.

2. Khuyến nghị

Để cho việc dạy và học môn Mỹ thuật được tốt hơn, tôi mong các cấp lãnh đạo quan tâm hơn nữa đến việc giảng dạy bộ môn này, và tôi có một số khuyến nghị sau:

- 1- Nhà trường cần có phòng học chức năng đầy đủ về cơ sở vật chất.
- 2- Phòng GD và Sở GD tổ chức bồi dưỡng cho giáo viên Mỹ thuật thông qua tổ chức các chuyên đề, hội thi...
- 3- Phụ huynh cần quan tâm đến con em mình nhiều hơn, sát thực hơn đối với việc học Mỹ thuật của các em, cụ thể là đồ dùng học tập.

4- Giáo viên phải có lòng nhiệt tình, tâm huyết với chuyên môn. Phải thường xuyên sưu tầm, học hỏi kinh nghiệm cũng như mạnh dạn áp dụng những phương pháp mới.

Trên đây là sáng kiến của tôi nhằm nâng cao chất lượng dạy học môn Mỹ thuật mà tôi đã mạnh dạn đưa ra thêm một hướng nhìn mới để đồng nghiệp bộ môn cùng tham khảo và xây dựng. Có lẽ sẽ còn điều khiếm khuyết và chưa hoàn thiện, có những vấn đề có thể chưa cụ thể hoá hoặc vẫn còn bỏ ngỏ. Mong rằng các cấp lãnh đạo, bạn bè đồng nghiệp cùng chung sức góp ý xây dựng để sáng kiến sáng kiến này hoàn thiện hơn.

Tôi xin chân thành cảm ơn!

PHỤ LỤC
GIÁO ÁN MINH HỌA
Chủ đề 12- Mĩ thuật lớp 4

TÊN BÀI DẠY : TÌM HIỂU TRANH DÂN GIAN VIỆT NAM

(Sáng tạo sản phẩm 2D)

(Thời lượng 2 tiết)

I. Mục tiêu

- Hiểu biết vài nét về nguồn gốc , nội dung và vẻ đẹp của tranh dân gian Việt Nam
- Biết yêu quý , có ý thức giữ gìn và bảo tồn nghệ thuật dân tộc
- Trải nghiệm, liên kết tác phẩm bằng hình thức in một bản mộc, vẽ mô phỏng tranh dân gian.
- Giới thiệu, nhận xét và nêu được cảm nhận về sản phẩm của nhóm mình nhóm bạn.

1. Phẩm chất:

- *Nhân ái* : Biết yêu quý , có ý thức giữ gìn và bảo tồn nghệ thuật dân tộc
- *Chăm chỉ* : Vệ sinh trường lớp sạch sẽ sau mỗi tiết học; Thể hiện được khả năng thẩm mĩ và nghệ thuật của trẻ em thông qua bài học
- *Trung thực* : thật thà ngay thẳng giữ lời hứa .
- *Trách nhiệm* : Có ý thức và trách nhiệm bảo vệ , bảo tồn nghệ thuật dân tộc

2. Về năng lực

- Chủ đề góp phần hình thành, phát triển ở HS những năng lực sau :

Năng lực đặc thù :

- *Năng lực quan sát và nhận thức thẩm mĩ* : nhận biết và nói được các nội dung ý nghĩa , hình ảnh quanh các tác phẩm
- *Năng lực sáng tạo và ứng dụng thẩm mĩ* : Khai thác được các hình ảnh nội dung ý nghĩa về tranh dân gian Việt Nam

- *Năng lực phân tích và đánh giá thẩm mỹ* : Biết trưng bày, giới thiệu , chia sẻ cảm nhận về tác phẩm dân gian Việt Nam

Năng lực chung

- *Năng lực tự chủ và tự học*: chuẩn bị đồ học tập, vật liệu học tập. Biết trao đổi, thảo luận trong quá trình học tập và nhận xét sản phẩm.

II. Phương pháp và hình thức tổ chức

- *Phương pháp*:

+ Liên kết HS với tác phẩm

- Hình thức tổ chức :

+ Hoạt động cá nhân, hoạt động nhóm

III. Chuẩn bị :

- Sách học mỹ thuật lớp 4

- Máy chiếu, video giới thiệu về tranh dân gian

- Tranh ảnh phù hợp với nội dung chủ đề

- Hình minh họa mô phỏng tranh dân gian của HS

VI. Các hoạt động dạy và học

- Ổn định lớp:

- Kiểm tra đồ dùng và sự chuẩn bị của HS.

- Bài mới :

Tiết 1:

Hoạt động của giáo viên	Hoạt động của học sinh
* <u>Hoạt động 1 : khởi động (5')</u> - VD : Tổ chức cho học sinh chơi trò chơi “Nhìn hoạt động, hát nhạc” GV phổ biến luật chơi Giáo viên đánh giá hoạt động của cả lớp, khen ngợi đội nào biểu diễn trò chơi đẹp nhất,	- Cả lớp nghe cô giáo phổ biến luật chơi - Cả lớp cùng tham gia trò chơi

đội nào tìm ra bài hát nhanh nhất.

Chốt lại nội dung và dẫn dắt vào bài học.

***Hoạt động 2 : Khám phá (12')**

Hướng dẫn tìm hiểu sơ lược về tranh dân gian

- GV chiếu video giới thiệu về các dòng tranh dân gian và đưa ra một số câu hỏi để HS thảo luận theo nhóm.

+ Kể tên những dòng tranh dân gian Việt Nam mà em biết ?

+ Tranh dân gia Đông Hồ được tạo ra như thế nào?

+ Chất liệu giấy để in tranh như thế nào?

+ Màu của tranh được làm ra sao?

- GV giới thiệu chất liệu làm tranh đã sưu tầm (bản khắc giấy đẹp, màu in...) cho HS quan sát.

=> GV kết luận

*** Hướng dẫn xem tranh “ Cá chép trông trắng ”(Tranh Hàng Trống) và “ Cá chép”**

(tranh Đông Hồ)

- GV khích lệ học sinh bằng cách sử dụng trò chơi: “Ai tinh mắt hơn”

Giáo viên phổ biến luật chơi, yêu cầu HS xem hai bức tranh:

+ Tranh “Cá chép trông trắng”.

+ Tranh “Cá chép”.

Đồng thời trả lời câu hỏi của GV đã hệ thống

- HS suy nghĩ và thảo luận theo nhóm.

Đại diện nhóm lên báo cáo

- Tranh làng Sinh, tranh Kim Hoàng, tranh Đông Hồ...

- Được khắc lên gỗ và in trên giấy.

- Màu của tự nhiên...

- HS lắng nghe, ghi nhớ.

- HS quan sát

- + Tranh có những hình ảnh nào?
- + Hình ảnh cá chép ở hai bức tranh được thể hiện như thế nào ?
- + Tranh cá chép trông trắng và tranh cá chép có điểm gì giống và khác nhau ?

- GV tóm tắt:

+ Điểm giống nhau của hai bức tranh: Cùng vẽ về cá chép; Dáng của hai con cá khá giống nhau.

+ Điểm khác nhau của hai bức tranh: Đường nét trong tranh “Cá chép trông trắng” thanh mảnh, trau chuốt. Tranh Hàng Trống có màu tươi và rực rỡ, tranh in trên giấy dó được bôi nhiều lớp; Đường nét trong tranh “Cá chép” đậm, chắc khỏe, dứt khoát. Màu sắc tranh Đông Hồ trầm ấm, in đơn giản theo mảng in, tranh được in lên giấy dó quét điệp.

*** Hoạt động 3: Hướng dẫn thực hành(15')**

- Yêu cầu HS quan sát một số bài vẽ mô phỏng tranh dân gian trong hình 12.6 Yêu cầu học sinh hệ thống lại cách vẽ tranh dân gian thông qua việc trả lời các câu hỏi:

+ Để vẽ lại tranh dân gian chúng ta nên vẽ hình ảnh nào trước?

+ Bước tiếp theo chúng ta nên vẽ gì?

+ Để hoàn thiện tranh, chúng ta làm gì? Nên sử dụng bao nhiêu màu cho phù hợp?

- Giáo viên thị phạm trong khi học sinh trả lời

- Yêu cầu HS quan sát một số tranh dân gian đã chuẩn bị và chọn bức tranh để vẽ lại theo ý thích.

- HS trả lời các câu hỏi

- HS phân tích trả lời

- HS ghi nhớ.

- HS thực hành

- Quan sát, hướng dẫn HS. - Nhận xét một số sản phẩm, lưu ý lưu ý HS khi ước lượng và phác hình tranh dân gian * <u>Dặn dò(3')</u> Hoàn thiện sản phẩm chuẩn bị đồ dùng cho tiết học sau.	 - HS lắng nghe, ghi nhớ
--	--

Tiết 2:

Hoạt động của giáo viên	Hoạt động của học sinh
* <u>Hoạt động khởi động(3')</u> - Yêu cầu HS nêu lại cách vẽ tranh dân gian. * <u>Hoạt động 3: Hướng dẫn thực hành</u> (tiếp)(5') Quan sát, hướng dẫn học sinh tiếp tục thực hành. * <u>Hoạt động 4 : Vận dụng , Tổ chức trưng bày, giới thiệu và đánh giá sản phẩm (7')</u> - Hướng dẫn HS trưng bày sản phẩm . - Hướng dẫn HS thuyết trình về sản phẩm của mình. Gợi ý các HS khác cùng tham gia đặt câu hỏi để cùng chia sẻ, trình bày cảm xúc, học tập lẫn nhau. Đặt câu hỏi gợi mở để giúp HS khắc sâu kiến thức và phát triển kỹ năng thuyết trình, tự đánh giá . + Em đã sưu tầm được những bức tranh dân gian nào ? Chúng thuộc dòng tranh dân gian nào ? + Em đã vẽ lại bức tranh dân gian nào ? Em có nhận xét gì về hình ảnh , đường nét , màu sắc trong bức tranh của mình? + Em có cảm nhận gì sau khi được xem một số	- HS nêu lại - HS thực hành - HS trưng bày tranh - HS nghe để chuẩn bị cho thuyết trình sản phẩm của mình

tranh dân gian Việt Nam ?

+ Em thích bài vẽ của nhóm nào ? Vì sao?

*** Tổng kết chủ đề:**

- Đánh giá giờ học , tuyên dương HS tích cực , động viên, khuyến khích các HS chưa hoàn thành bài

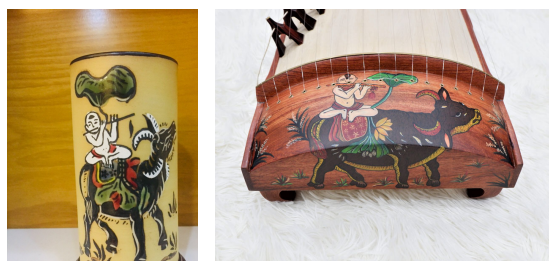
Hoạt động 5 : Tìm tòi, mở rộng (20')

Hướng dẫn HS sử dụng lá để thực hành tạo tranh in lá.

- GV chia nhóm lớp thành 3 nhóm, 2 nhóm thực hành in lá, 1 nhóm 1 tranh từ bản khắc

- GV giới thiệu sản phẩm trang trí ứng dụng trong cuộc sống có sử dụng các hình ảnh trong tranh dân gian.

- HS chia sẻ theo cảm nhận riêng.

- HS vận dụng

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Phương pháp giảng dạy Mỹ thuật (Nhà xuất bản Giáo dục)
- Thiết kế bài giảng Mỹ thuật lớp 1; 2; 3; 4; 5 (Nhà xuất bản Văn Hoá)
- Sách giáo khoa Mỹ thuật lớp 1; 2; 3; 4; 5 (Bộ giáo dục và đào tạo)
- Sách giáo viên Mỹ thuật lớp 1; 2; 3; 4; 5 (Bộ giáo dục và đào tạo)
- Hướng dẫn thực hiện chuẩn kiến thức, kĩ năng các môn học ở Tiểu học (Bộ giáo dục và đào tạo)
- Tài liệu bồi dưỡng thường xuyên cho giáo viên Tiểu học chu kỳ (2003 - 2007).
- Giáo trình Mỹ thuật (Nhà xuất bản Đại học sư phạm.)
- *Giáo trình phương pháp dạy - học Mỹ thuật*: Nguyễn Quốc Toàn (2008)
- *Phương pháp dạy học Mỹ thuật (Tập 1 + Tập 2)*, Nguyễn Thu Tuấn (2011).
- *Tranh dân gian Việt Nam*, Nxb Mỹ thuật. –Nguyễn Bá Vân (2001).
- *Tranh Tết, Những tinh hoa truyền thống Việt*, Nxb TP HCM. Trang Thanh Hiền (2018).
- *Dòng tranh dân gian Đông Hồ (Nguyễn Thị Thu Hoài)*, Nhà xuất bản Thế Giới(2019).